

## מבט ראשון

מאת: גרשון ברגסון

### סוסים ענטסים,

כתבה: רינה לוינון, איור: וולף בולבה, הוצאת דני (ח.ש.ה), לא ממוספר, בצבעים, מנוקד.  
ספר שירים מיועד להקראה לפני השינה או גם לילדים שקוראים בעצמם.  
שם הספר לקוח מאחד השירים "סוסים מנומסים".

הספר מודפס באותיות גדולות, נוחות לקריאה גם למי שצועד צעדיו הראשונים בקריאה עצמית.

"סוסים מנומסים" יש מסר חינוכי. הם, הסוסים, מלמדים כיצד לנהוג, הם כובשים את יצרם, ויודעים להשתמש במלים שצברים רבים נמנעים מהן כגון: "תודה", "בבקשה", "מה שלומך" ועוד. אך גם 'ללמד את הקורא' שאין אפשרות לנהוג בפראות ולרכב על גבו של סוס בלי לבקש רשות.

זהו שיר בתחום הריאליה, וכמותו "התרנגול שלי", "אני כזה", "ירושלים שלי". אך יש בספר שירים שמשולב בהם הדמיון ואלה מסייעים לקורא להפוך את הנראה לעין לעולם דמיוני: "לאן הזמן בורח - לא אדע; היכן גרים שירים? בכל מקום; איפה האוצר בלום? בכלום".

לוינזון ממליצה לחפש את הילד בשום-מקום, והוא שם "בין ים וחול... ואפשר לבוא לשם כל יום... עם רוח או עם גל".

הציורים של וולף בולבה מותאמים לטקסט.

ענן לבן - הוא לבן, וכאשר הסנונית שותה ללא כלים - הוא מביא את ציורי הכלים המיותרים, האופניים - בציור ריאלי, והתרנגול המעיר את האנשים - באיור המבליט את קימתו של זוג מהשינה.

### המשקפיים של דור,

כתבה: שרה ניב, איורים: שחר לולב, הוצאת דני, 1977, מנוקד, צבעוני.

הספר דידקטי אך משכנע, מעשה בילד בגן שצריך להתאים לו משקפיים, כי אינו רואה דברים קטנים מרחוק. בהתחלה הוא סירב לקבל את הגזירה, אך בשכנוע עדין ע"י הוריו הסכים לאט לאט והמשקפיים נעשו ל"חבר" טוב שלו. ידוע לנו יחסם של ילדים לזולת מרכיב המשקפיים ומדביקים לו כינוי: "משקפופר", ולכן טוב שספר זה יכול להקהות את "חרפת" המשקפיים.

## סבתא של חנה בננה בשלה דיסה,

כתבה: אורה איל, הוצאת איילות, 1996, שחור לבן, לא ממוספר, מנוקד.

סיפור קצר על סבתא שבישלה דייסת סולת למען נכדתה חנה, שצריכה להגיע לביקור. אך עד שחנה מגיעה נכנסו אל הסבתא ארבעת שכניה, והיא כיבדה אותם בדייסה המתוקה. ברוחב ליבה לא הסתכלה סבתא בסיר, וכאשר הגיעה חנה התברר לה שלא נשארה דייסה לנכדתה. הנכדה מרגיעה את סבתא ואומרת: "הפסיקי לבכות... אני כבר בכלל לא אוהבת דייסה". סבתא רוצה לפצות את חנה ורוצה להביא לה משהו אחר. מה לומדים מהסיפור הקצר: אהבתה של סבתא לנכדתה וטוב לבה כלפי שכנותיה, חוכמתה של הנכדה להרגיע את סבתה על כוונותיה הטובות.

## הים של ארן וארן,

כתבה: רימונה דינור, ציורים ועטיפה: אמי רובינגר, כתר, 1997, 66 עמ', מנוקד.

בספר המיועד "לקוראים מתחילים" שני סיפורים:

"עורבים מעל ארן וארן", "הים של ארן וארן", כשם הספר. רימונה דינור מספרת בקיצור על שתי התרחשויות שעברו על שני חברים: ארן שחר וארן גבע. בסיפור הראשון אנו מתוודעים לשני חברים הגרים בשכנות ולומדים באותו בי"ס: ארן גבע "שנחשב לידען בכל ענין", וארן שחר, תמים, חולמני רגשני, המצפה להדרכה של חברו ארן גבע.

בסיפור זה רימונה, מתארת בדיוקנות את אורח חייהם של העורבים: ארן שחר מצא גוזל ליד ביתו והחליט לטפל בו, ועל דעתו של ארן גבע הביא קופסה מפלסטיק, ריפד אותה בצמר גפן וסלילי קש, הכין מזלף, הצליף לפיו טיפות מים, ודאג לחרקים, חלזונות נבטים ופירות בשלים. בעזרת הספר "צפורים בארץ-ישראל", למד להכיר את התנהגותו של הגוזל. הוא חשב שהוא מטפל בגוזל של ציפור, אך התברר שזה גוזל של עורב, והעורבים ארגנו את חבריהם, שיש להם זיכרון טוב לגבי מי שלוקח את הגוזל שלהם, ולא הניחו לארן שחר, עד ששלח את הגוזל לחופשי.

על אורח חייהם ותכונותיהם של העורבים אנו למדים מפי הידען, שהתעניין בכל וידע להסביר: "העורב זוכר מי האויבים שלו, הוא זוכר ויודע מי טוב אליו, מי חבר שלו, עורב הוא ציפור נאמנה למגדלים שלה, למטפלים שלה, למי שעוזר לה".

ואכן לאחר שאורן שחר החזיר את הגזול נעלמו העורבים מחיי שני הילדים. הסיפור השני "הים של ארן וארן". גם פה מתברר ההבדל בין שני החברים. הים של ארן גבע "הוא מדעי גאוגרפי, זואולוגי, את כל היצורים הימיים הוא מכיר בשמותיהם ובתכונותיהם". ואילו הים של ארן שחר רומנטי יותר, דמיוני... הוא חוצה ימים סוערים... נלחם בחירוף נפש במפלצת ים... ומעלה בנות-ים קטנות ממצולות". על רקע שני הבדלים אלה מגישה הסופרת סיפור הרפתקאות, המתרחש בים, והקורא נסחף לקריאה.

### כמו רופן,

דניאל פנק, תרגמה מצרפתית: חגית בת-עדה, הוצ' שוקן, 1997, 172 עמ'.

ספר מענג ונקרא כמו רומן. המחבר נוגע בנושא הקריאה החופשית העצמאית של כולנו, ומטפל בנושא מתוך אספקטים שונים. בספר ארבעה חלקים, בכל אחד מנתח המחבר את העדר הקריאה בדורנו ומסביר מדוע אין קוראים מספיק. בין היתר מציין למשל "שלא רק הטלויזיה אשמה". הוא קובע ש"בקיצור, הם לא קוראים", משום שהם עסוקים בדברים אחרים. כמורה-מחנך הוא מנמק מדוע יש לטפל בקריאה ומביא נימוקים רבים בכל פרקי הספר. נביא רק מעט מהסבריו: צריך לקרוא!

- כדי להרוויח זמן.
- כדי להשתחרר.
- כדי למצוא משמעות לחיים.
- כדי להבין את יסודות התרבות שלנו.
- כדי להתבדר.
- כדי להתפתח.
- כדי לתקשר.
- כדי לתרגל את הרוח הביקורתית שלנו.
- כדי להרוויח זמן.
- כדי להצליח בלימודים.
- כדי לרכוש מידע.
- כדי לדעת מאין באנו.
- כדי לדעת מי אנחנו.
- כדי להיטיב להכיר את הזולת.
- כדי לדעת אנה אנו הולכים.
- כדי לשמור את זכרון העבר שלנו.
- כדי להבין את ההווה.
- כדי להפיק תועלת מנסיון העבר.
- כדי לא לחזור על שגיאות העבר.

פנק מביא את נימוקיו למען הקריאה, אך אינו מתעלם גם מהמכשולים העומדים בפני מי שאינו קורא ותירוציו הנפוצים: "יש יותר מדי מילים קשות, יותר מדי דפים", ועוד כהנה וכהנה. הוא מביא רעיונות ואמצעים להתגבר על עכבות מסוג זה. זהו ספר שראוי לו להימצא על שולחנם של כל אלה הרואים במתחרים בקריאה העצמית מקור לדאגה.

### עוב ששאלת, ספר שאלות ותשובות,

מאת: דגמר פון שווייץ, תרגום מגרמנית: תומר כץ, עם עובד, 1997, 67 עמ', מנוקד, צבעוני.

בספר הסברים טובים וברורים לשלושה אמצעי תחבורה: מכונות, אוניות ומטוסים.

יש בספר 48 שאלות - ועל כל שאלה תשובה קצרה ותמציתית. כך למשל משתדל המחבר להסביר מדוע יש צורך ברדיאטור. מה זה כוח סוס, מהו מרחק בלימה, מה מהיר יותר, רכבת או מכונית? והשאלות גם לגבי אוניות: איך מוצאות האוניות דרכן? מה זאת מעבורת? איך צוללות הצוללות? או לגבי המטוס: איך נע המטוס קדימה? איך מוצא הטייס את נמל התעופה? מדוע מקפלים את גלגלי המטוס?

הילד והנער בדורנו הסקרן, המתעניין בעולם הטכנולוגי, שואל שאלות רבות ומחפש תשובה עליהן. התשובות שבספר יכולות לספק סקרנות של ציבור רחב של תלמידים בהתאם להתעניינותם ויכולת ההפנמה שלהן לגבי טכנולוגיית כלי התחבורה.

### מוקי צמוקי הגדול,

כתב: פוצ'ו, עיצוב ואיור: אורי ויסלר, אורנית, 1997, צבעוני, מנוקד, לא ממוספר.

סיפור על ילד רזה, שלא אהב לאכול. הרצון החזק שלו היה להגיע לדרגה כזו שיכול היה לעבור מתחת לדלת הסגורה. במשחקיו עם צעצועי החיות קראו לו "מוקי צמוקי" והוא התמרד. מעתה, החליט בהשראת אמו, יאכל הרבה, עד שיהפוך לצמוקי הגדול.

סיפור דידקטי מגויס, מלווה באיורים קריקטוריסטיים המבליטים את חוזק הרצון והשינוי לטובה כשמוקי עלה במשקל.